

Innhold

Forord	13
Prolog	
<i>Mulighetenes verden</i>	15
Av Thomas Moser og Mari Pettersvold	
Bakgrunn for boken	15
Fagområdene i barnehagen	19
Bokens innhold og oppbygning	20
Litteratur	23
Kapittel I	
Barns væren i verden	
<i>Etiske perspektiver på fagområdene i barnehagen</i>	25
Av Solveig Østrem	
Barnet som subjekt og betydningen av det tredje	26
Barns væren i verden – et fenomenologisk perspektiv	26
Det tredje	27
Det tredje forstått som «lærandets objekt»	29
Disiplinering eller demokratisk praksis?	30
Hvordan kan fagområdene skape forbindelse mellom barnet og den verden barnet tilhører?	32
Antall, rom og form	32
Kommunikasjon, språk og tekst	33
Kunst, kultur og kreativitet	34
Etikk, religion og filosofi	36
Natur, miljø og teknikk	37
Kropp, bevegelse og helse	37
Nærmiljø og samfunn	38
Litteratur	38

Kapittel 2

Taskekrabber og andre krabber. Om å lage bok i barnehagen*Kommunikasjon, språk og makt* 40

Av Eva Maagerø og Lisbeth Olsrød

Innledning 40

Krabbebok 41

Utgangspunktet 41

Hva er det med krabber? 42

Om å skrive bok 43

Redaksjonen 45

Krabbene kommer til barnehagen 46

Resultatet – kommentar og analyse 47

Fortellingen 47

Faktateksten 50

Språkstimulering 51

Å arbeide med sammensatte tekster 53

Kommunikasjon, språk og tekst i et helhetlig perspektiv – en tverrfaglig
vurdering av prosjektet 55

Avslutning og ettertanke 57

Litteratur 58

Kapittel 3

Om barnas rom og kropp, aktivitet og hvile*Kropp, bevegelse og helse* 60

Av Thomas Moser, Line Beate Sanne Melvold, Kari-Anne Jørgensen og Ann Kristin Hagheim

Innledning 60

Å ville endre rom uten å lykkes 62

Å endre rom med pedagogiske begrunnelser 64

Noe om framgangsmåten 64

Barns medvirkning 66

Personalets kompetanse og bevissthet 67

Utvidelse av prosjektet til å omfatte barnehagens uterom 68

Rommet og fagområdet Kropp, bevegelse og helse 71

Kropp, bevegelse og rom 72

Kropp, bevegelse og helse – krav til personalet 73

Sammenfattende generaliseringer og konklusjon 77

 Noen konkrete anbefalinger for arbeidet med fagområdet Kropp,
 bevegelse og helse 77

Litteratur 78

Kapittel 4

Fra vann til havfruemonster

– *kunst, kultur og kreativitet* 80

Av Biljana C. Fredriksen og Lindis Thorkildsen

Slik begynte prosjektene	81
Bakgrunn for implementeringsprosjektet	81
Inspirasjon og opplevelser første dagen i vannprosjektet	82
Pedagogisk dokumentasjon som refleksjonsgrunnlag og inspirasjon	84
Barns skapende uttrykk og personalets rolle	85
Monstermalerier i «naturlig størrelse»	85
Fingermalingseksperiment	87
I leire kan Rullestumpen rulle	88
Arbeidene vises frem	89
Førskolelæreren som samtalepartner og kulturskaper	90
Førskolelæreren i rollen som kunst- og kulturformidler	91
Valg av objekter for kunst- og kulturformidling	92
Fagområdets plass i barnehagen	94
Fagområdet Kunst, kultur og kreativitet – et tverrfaglig fagområde	94
Forholdet mellom fagområdene i rammeplanen	95
Oppsummering	96
Litteratur	97

Kapittel 5

Med øya på stælker

Natur, miljø og teknikk 98

Av Emilie Foyen-Bruun og Nina Østreborge

Barn viser oss at naturen er i bevegelse	98
Prosjektarbeidets periodiske mål	99
Hva sier barn om komposten, og hva får det oss til å tenke over?	101
Flere samtaler om kompost og flere pedagogiske refleksjoner	103
Noen problematiske erfaringer	104
Tanker rundt tilrettelegging, utstyr og arbeidsmåter	105
Mål og erfaringer med naturen som læringsarena	107
Hvordan vi møter barns replikker med et naturvitenskapelig innhold	109
Uterommets kvaliteter	110
Bærekraftig utvikling	111
Hvordan arbeide med barn og natur?	112
Hvordan arbeide med teknikk?	113
Avslutning	113
Litteratur	116

Kapittel 6

Fra *divali* til halloween

<i>Etikk, religion og filosofi</i>	118
--	-----

Av Geir Winje, Anlaug Hallanger, Anni Bekmand Tangen og Ingeleiv Eide Hermansen

Haugar barnehage høsten 2006	118
Forberedelser og informasjon	119
Markering av FN-dagen	120
Markering av allehelgensdag	120
Markering av halloween	121
Markering av <i>divali</i>	122
Etterarbeid	123
Kort om noen senere høytidsmarkeringer	124
Noen avsluttende kommentarer	125
Mer prinsipielt om høytidsmarkering som arbeidsmåte	126
Markering versus feiring	127
En enkel mal for høytidsmarkering	127
Valg av høytider	128
Inspirasjon fra England	129
Valg av fokus: Tre dimensjoner ved religionenes fortellinger	131
Valg av perspektiv: Innenfra eller utenfra?	133
Avsluttende om fagområdet etikk, religion og filosofi i barnehagen	134
Samtaler med barn	134
Ro og ettertanke	135
Litteratur	136

Kapittel 7

Barna i byen – former i Brevik

<i>Nærmiljø og Samfunn</i>	137
----------------------------------	-----

Av Nina Odegard og Nina Rossholt

Et kumlokk blir til ... barns gjenskaping	137
Mål og kontekst for prosjektet	137
Fagområdet Nærmiljø og samfunn	138
Ulike dialoger – byvandring, idémyldring og foreldremøte	139
Former i nærmiljøet – vi løper i sirkel	140
Alle kjenner noen som jobber på Norcem	141
Prosjektarbeid i lys av rammeplanen	142
Rommet i og utenfor barnehagen	142
Læring gjennom demokratiske prosesser	143
Rommet som den tredje pedagog	144

Kritisk reflekterende praksis	146
Pedagogisk dokumentasjon for å skape mening	146
Læring gjennom kroppslig kommunikasjon	148
Generelle betraktninger	149
Mal for prosjektplan – et faglig fokus	150
Avslutning	152
Litteratur	153

Kapittel 8

Antall, rom og form

<i>Matematikk-improvisasjon på småbarnsavdelinga</i>	155
--	-----

Av Line I. Rønning Føsker, Sølvi Mevold Gjennestad og Marit Lunde

Hva er matematikk for oss?	156
Barnas matematikk blir synlig	156
«Skogsturen – ettåringens målingsforståelse»	156
«Konstruksjonslek med de gode gamle treklossene»	157
Hverdagens muligheter for matematikksamspill – «Fra sandkake til eplekake»	158
Pedagogisk dokumentasjon som læringsverktøy i prosjektet	159
Barn og voksne i klosselekens matematikk	161
Læring av matematikk	164
Den voksnes rolle i læring av matematikk	165
Faren for en passivt dokumenterende pedagog	166
Legitimering av fagområdet	167
Læringsmål versus prosessmål og sammenheng med LK06	167
Faglig dokumentasjon	168
De minste barnas egenart og læring tydeliggjøres i prosjektarbeidsmåten	169
Barns medvirkning krever faglighet – den kvalifiserte samspillspartneren ..	171
Utfordringer i arbeidet med fagområdet	172
Litteratur	174

Kapittel 9

Å arbeide mot det ukjente

<i>Prosjektarbeid med barn i barnehagens faglige virksomhet.</i>	175
--	-----

Av Turid Thorsby Jansen

Prosjektarbeid og rammeplanens fagområder	175
Prosjektarbeid, et nytt begrep på hva barnehager alltid har gjort?	176
Prosjektarbeidets historie	178
Prosjektarbeid som læringsform i den nye barnehagen	179
Rammeplanimplementering gjennom prosjektarbeid med barn	180

Prosjektarbeid og en demokratisk praksis	181
Pedagogisk dokumentasjon knyttet til prosjektarbeid	181
Prosjektarbeid med barn og læringens innhold	182
Læringens akt og læringens objekt	183
Prosjektarbeid, lek og læring	184
Kan prosjektarbeid med barn bringe førskolelærerne tilbake til barna?	184
Førskolelæreren i spenningsrommet mellom politikk og fag	185
Prosjektarbeid utfordrer førskolelærrollen	186
Førskolelærernes faglige kompetanse	187
Hvordan involvere assistentene og fagarbeiderne i arbeidet med prosjekter?	189
Om å håndtere kaos	190
Improvisasjonens kunst	191
Å planlegge veier mot det ukjente	191
Planlegging som en kontinuerlig dokumentasjons- og refleksjonsprosess? ..	193
Prosjektarbeid med barn som et bærende prinsipp i barnehagen	195
Litteratur	196

Kapittel 10

Leken og fagområdene

<i>Om muligheter for berikende samspill</i>	198
---	-----

Av Liv Torunn Eik

Barnehagens innhold	198
Fra lek til arbeid med fagområder	199
Fra arbeid med fagområdene til lek	200
Lite tid og plass til arbeid med fagområdene	202
Manglende forankring i barnas erfaringer og interesser	203
Lekpregede arbeidsmåter	204
Ulike syn på lek og læring	206
Tre hovedformer for samspill mellom lek og læring	208
Hvordan kan lek og arbeid med fagområdene inspirere hverandre i et utforskende og fortellende samspill?	210
Hvordan kan leken inspirere fagområdet Kommunikasjon, tekst og språk? ..	211
Hvordan kan fagområdet Kommunikasjon, tekst og språk inspirere leken? ..	211
Hvordan kan leken inspirere arbeidet med fagområdet Kropp, bevegelse og helse?	212
Hvordan kan fagområdet Kropp, bevegelse og helse inspirere leken?	213
Utfordringer i arbeidet	213
Barn som ikke får innpass i leken	214
Noen tanker til slutt	215
Litteratur	215

Epilog

Fagområdene i barnehagens verden 218

Av Mari Pettersvold og Thomas Moser

Barns læring 219

Fag og faglighet 221

Høye krav til kvalitet i alle barnehager 222

 Barnehagen og skolen 223

Litteratur 224

Om forfatterne 225